

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидатки мистецтвознавства, старшої викладачки кафедри оркестрових духових та ударних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Палій Ірини Олегівни на дисертаційне дослідження
**«Концерт для труби з оркестром у стильовій парадигмі
від Бароко до Класицизму» Чжан Цзіньцю,**
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Представлена на рецензування дисертація є ґрунтовним і високофаховим дослідженням жанру концерту для труби з оркестром у процесі стильових трансформацій європейського музичного мистецтва XVIII століття. Автором розглянуто широкий спектр питань, що охоплюють історію розвитку трубного мистецтва в період від барокової до класичної естетики, зокрема органологічні, жанрові, виконавські, стилістичні та інтерпретаційні аспекти.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю поглибленого вивчення еволюції трубного концерту як знакового явища європейської музичної культури. У вітчизняному музикознавстві досі відсутнє комплексне дослідження цього жанру в контексті стильової парадигми XVIII століття, що підкреслює наукову новизну і значущість теми. Варто зауважити, що у представленому до захисту науковому дослідженні не виявлено порушень академічної доброчесності.

Ознайомлення та аналіз матеріалів дисертаційної роботи надає підстави для певних висновків щодо актуальності, наукової новизни, апробації, практичного значення здобутих результатів.

У дисертації чітко викладено та переконливо обґрунтовано основні положення роботи, чому сприяло застосування комплексу взаємоузгоджених *методів і підходів* (дис., с. 20-21). Матеріали дисертації отримали необхідну апробацію у виступах на п'яти різного рівня конференціях. Основні результати дисертації висвітлено у 8 публікаціях (5 статей у виданнях, затверджених МОН України як фахові, у т. ч. 2 у співавторстві, 3 праці – апробаційного характеру).

Дисертація має логічну, чітко вибудовану структуру: складається із

вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (213 найменувань, з них 76 – іноземними мовами) та додатків, що відповідає вимогам до наукових праць подібного рівня. Три розділи послідовно розкривають етапи та особливості формування трубного концерту.

Перший розділ висвітлює історико-теоретичні засади розвитку трубного мистецтва доби Бароко, особливу увагу сфокусовано на органологічних аспектах та виконавських амплуа трубачів. Автор пропонує обґрунтовану класифікацію типів барокових труб, досліджує роль труби в жанровій системі зазначеної епохи та узагальнює особливості виконавських традицій.

Другий розділ присвячено жанровим перетворенням концерту для труби з оркестром у бароковий період. На прикладах творів італійських та німецьких композиторів першої половини XVIII століття (Дж. Тореллі, А. Вівальді, Й. С. Бах, Г. Ф. Телеман та ін.) автор ґрунтовно аналізує стильову палітру, формоутворення, специфіку фактури та виконавську природу трубних партій.

У третьому розділі досліджено еволюцію жанру в добу Класицизму. Розглянуто ранньокласичні зразки концертів для труби Й. Б. Г. Неруди, М. Гайдна, Л. Моцарта та інших, а також класичні шедеври Й. Гайдна й Й. Н. Гуммеля. Значна увага приділена аналізу нових конструкційних можливостей інструмента (винахід вентильної труби А. Вайдінгером) та їх впливу на стилістичну модифікацію жанру.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в комплексному висвітленні процесів становлення і трансформації жанру концерту для труби з оркестром у європейській музиці XVIII століття. Серед ключових здобутків дослідження слід відзначити:

- систематизацію виконавських амплуа трубачів барокової доби;
- типологізацію жанрових моделей трубного концерту;
- встановлення міжжанрових зв'язків та принципів модифікації форми;
- окреслення ролі національних традицій у формуванні стилістичних особливостей жанру;
- аналітичний розгляд інструментально-ансамблевих особливостей та

виконавських вимог до трубного концерту.

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування його результатів у навчальному процесі вищих мистецьких закладів, зокрема у викладанні історії труби, інтерпретації барокового та класичного репертуару, органології, а також у виконавській практиці й концертному репертуарному плануванні.

За загального позитивного враження у опонента виникли певні побажання, зауваження і запитання.

Побажання: деякі аспекти дисертації можуть викликати наукову дискусію. Зокрема, було б доцільно глибше порівняти трактування труби в італійській та німецькій школах через призму не лише жанрової, а й оркестрово-гармонічної специфіки. Окрім того, можливим напрямом подальших наукових розвідок могла б стати інтерпретаційна практика виконання барокового трубного репертуару на сучасних інструментах.

Опонент вважає, що в методології дослідження можна було глибше розкрити використання методів жанрового та стильового аналізу творів. Окрім цього, в методологічній базі дослідження вказаний історичний метод “для характеристики органологічних властивостей труби та розгляду виконавських амплуа музиканта-трубача” (с. 20). Але, на нашу думку, питання органології труби - це більш вузька дослідницька сфера, тому варто було б сфокусувати на най увагу в загальному історичному контексті та виокремити у методологічному рядку.

Зауваження: в тексті дисертації звертає на себе увагу наявність деяких одруківок. Наприклад, на с. 171 — незакінчене речення: «3. ранньокласичні зразки жанру - концерти Й. Е. Альтенбурга, Й. В. Гертеля, М. Гайдна, Л. Моцарта, Й. Б. Г. Неруди, Ф. К. Ріхтера належать до» (до чого?). Бажано було б також дати більше конкретики у посиланнях (коли просто в тексті поставлений номер джерела в дужках, і не вказано, кому належить запозичена думка).

Проте зауваження мають загалом уточнюючий характер, не заперечують

глибини висновків та положень дисертаційної роботи і не впливають на загальну високу оцінку проведеного дослідження.

Запитання:

1. На с. 63 дисертації вказується: «Досягнення трубного мистецтва барокового періоду дали свої плоди у другій половині XX століття, коли у музичну практику увійшов стиль так званого історично-інформованого (аутентичного) виконавства». Хотілося б уточнити, чи автор ототожнює поняття «автентичне» та «історично-інформоване» виконавство, або розрізняє їх?

2. На с. 73 дисертації йдеться про комунікативний аспект музичного мистецтва. «Комунікація звичайно проявляється на двох рівнях – зовнішньому та внутрішньому. Зовнішній рівень – це комунікація між виконавцями та слухачами, коли виявляються загальні для всіх музичних жанрів закономірності. Внутрішній рівень комунікації спирається на специфіку спілкування виконавців між собою, що допомагає встановити характерні жанру інструментального концерту ознаки». При цьому в тексті немає відомостей щодо композиторсько-виконавської комунікації. Адже факти свідчать про те, що Й. С. Бах та Й. Гайдн писали свої твори безпосередньо для конкретних виконавців. Отже, який, на думку дисертанта, вплив мала композиторсько-виконавська комунікація на різних етапах еволюційного процесу трубного концерту? Які ще існують формати комунікації в музичному мистецтві?

3. В тексті дисертації на с.76 нечітко висвітлена інформація стосовно стабільних та мобільних рис концертного жанру трубного мистецтва. Вважається доцільним конкретизувати, які риси трубного концерту у стильовій парадигмі від Бароко до Класицизму є стабільними (стильовими константами), а які – мобільними?

В цілому дисертація Чжан Цзінцю «Концерт для труби з оркестром у стильовій парадигмі від Бароко до Класицизму» є цілісним, концептуально продуманим і змістовно багатим дослідженням, яке характеризується високим рівнем наукової достовірності, глибоким аналітичним підходом та значною культурно-історичною цінністю.

Все зазначене вище дозволяє стверджувати, що дисертація «Концерт для труби з оркестром у стильовій парадигмі від Бароко до Класицизму» за актуальністю, теоретико-методологічним рівнем, науковою новизною відповідає вимогам МОН України стосовно дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор **Чжан Цзіньцю** заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Кандидатка мистецтвознавства,
старша викладачка кафедри оркестрових
духових та ударних інструментів
ХНУМ імені І. П. Котляревського

Ірина ПАЛІЙ

Гідне Премії Терехової засвідчую!

Начальник
Відділу кадрів

Терехова АБ